

DTL ALBERTINA

Chris Brand

‘Een knappe kalligraaf’ schreef John Dreyfus over Chris Brand in het voorwoord van *Letterontwerpers* (Haarlem, 1987). De kalligrafie speelde een belangrijke rol in de ontstaansgeschiedenis van het lettertype Albertina. Kalligraferen heeft altijd een elementair onderdeel uitgemaakt van de praktijk van Chris Brand.

In de jaren vijftig ontdekte Brand dat de lettertypen die hij bewonderde, de producten waren van ontwerpers die goed konden kalligraferen. De vraag rees toen bij hem of hijzelf ook een lettertype zou kunnen ontwerpen. Hij tekende een regel onderkast en een regel kapitalen. Op zoek naar raad bezocht hij Jan van Krimpen maar van dit bezoek werd hij naar eigen zeggen niet veel wijzer. De enige die Brand verder kende in het vak was Dick Dooijes, de ontwerper van onder meer het lettertype Mercator (1958). Dooijes voorzag hem van adviezen.

Bij het ontwerpen van een lettertype voor zet- en gietmachines moest een keuze worden gemaakt inzake het wel of niet laten overhangen van de karakters. Bij de regelzetmachines van Linotype en Intertype was dit niet mogelijk; de letters moesten binnen de diktewaarden blijven. Daarnaast werden de cursieven bij deze systemen op dezelfde diktewaarden ontworpen als de romeinen. Bij de zetmachines van The Monotype Corporation Ltd. was overhangen wel mogelijk en konden de cursieven op onafhankelijke breedten worden geplaatst.

Voor zijn letterontwerp koos Brand voor overhangen van de karakters en onafhankelijke cursieven. Deze keus leidde ertoe dat Lettergieterij Amsterdam bij monde van de esthetisch adviseur G.W. Ovink het ontwerp voor productie afwees. Lettergieterij Amsterdam werkte samen met de Engelse Intertype en bracht geen handzetletter op de markt als er niet ook een machineletter van kon worden gemaakt. Zodoende bleef alleen Monotype over.

Bij Monotype werden op basis van de originele tekeningen met behulp van mallen werktekeningen gemaakt. De werktekeningen laten zien dat het ‘op-

strakken’ wel eens rigoreus gebeurde. Flauwe krommingen in de stokken werden recht gemaakt. De oorspronkelijke tekeningen van Brand zijn dan ook eleganter dan de uiteindelijk door Monotype geproduceerde versie.

Het lettertype was oorspronkelijk voor de Monotype zetmachine ontworpen maar kwam voor de Monophoto op de markt. Stanley Morison koos het uit voor de catalogus bij de tentoonstelling *Stanley Morison en de typografische traditie* in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel in 1966. Brand was overigens bevriend met de hoofdconservator van deze bibliotheek en had vrije toegang tot de collectie. De bibliotheek gaf hem ook opdrachten. Het lettertype dat door The Monotype Corporation Ltd. in productie was genomen, werd vernoemd naar de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, waarvan de naam voluit Koninklijke Bibliotheek Albert I luidt.

Voor de digitale bewerking van Albertina door de Dutch Type Library werden de werktekeningen van Monotype met de oorspronkelijke tekeningen van Chris Brand vergeleken. Er werd besloten om het lettertype opnieuw te tekenen op basis van de oorspronkelijke ontwerp-tekeningen. De door Chris Brand getekende verfijningen konden op deze manier in de digitale versie worden gehandhaafd.

Daarbij kwam het feit dat de voor de Monophoto uitgebrachte versie had geleden onder het beperkte eenheden systeem van de Monotype. Er was geen reden om deze beperkingen over te nemen in de digitale versie.

Met volledige steun van zowel Chris Brand als van Monotype Typography ontstond zo een nieuwe optekening van Albertina. De digitale versie heeft het contrast en het gewicht van de oorspronkelijke tekeningen. In de afgelopen tien jaar heeft Chris Brand halfvette varianten van Albertina getekend die nooit eerder zijn verschenen. Op basis hiervan zijn door de Dutch Type Library halfvette en vette versies gemaakt. DTL Albertina is een lettertype dat bijzonder ‘zuinig loopt’.

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 XYZ&ŒÆÇØ
 ([{1234567890}])
 abcdefghijklmno
 pqrstuvwxyzœæ
 ‘fiß?;!,:çøáàâãäå’
 éèêëñóòôöúùûüÿ
 €¢\$£§¶†®%#@
 1234567890

10/12 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de be-

12/14 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeve-

8/10

REGULAR

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
“&ŒÆÇØ”
([1234567890])
abcdefghijklmnopqr
stuvwxyzœæfißçø
àâãäåéèêëñóòôöúûü
!?,.-€¢\$£§¶†©%#@
1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste

9/12

O Hamburgefonstiv

14/18 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeven-

18/20 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!;:* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÄÃÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜÿ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPELSNIJDER UIT

12/14 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENVENTIEN-

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPELSNIJDER UIT DE GOUDEN EEUW IS CHRISTOFFEL VAN

8/10

SMALLCAPS REGULAR

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

‘&ŒÆÇØ’

([{1234567890}])

ABCDEFGHIJKLMNOP

QRSTUVWXYZŒÆ

ÇØÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ

ÓÒÔÖÚÛÜÿ

!?.,-€¢\$£§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET

9/12

OHAMBURGEFONS

14/18 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND

18/20 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MIS-

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 XYZ&ŒÆÇØ
 ([{1234567890}])
 abcdefghijklmno
 pqrstuvwxyzææ
 ‘fiß?!,:çøáàâãäå’
 éèêëñóòôöúùûüÿ
 €¢\$£§¶†®%#@
 I234567890

10/12 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeverij Elzevir in Leiden met succes werden toegepast. Neder-

12/14 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was

Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeverij Elzevir in Leiden met succes werden toegepast. Nederland heeft in de ontwikke-

8/10

REGULAR ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

“&ÆÆÇØ”

([1234567890])

abcdefghijklmnopqr

stuvwxyzææfiflßçø

áàâãäåæèêëñóòôöúûü

!?,.-€¢\$£§¶†©%#@

1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden

9/12

O Hamburgefonstiv

14/18 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum

18/20 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!:;* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜÿ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEPELSNIJDER UIT DE GOUDEN EEUW

12/14 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEPELSNIJDER UIT DE GOUDEN EEUW IS CHRISTOFFEL VAN DIJCK,

8/10

SMALLCAPS REGULAR ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

‘&ŒÆÇØ’

([{1234567890}])

ABCDEFGHIJKLMNOP

QRSTUVWXYZŒÆ

ÇØÁÀÂÄÃÅÉÈÊËÑ

ÓÒÔÖÚÛÜÿ

!?,-€¢\$£§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE

9/12

OHAMBURGEFONST

14/18 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND

18/20 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIE DAT LAU-

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 XYZ&ŒÆÇØ
 ([{1234567890}])
 abcdefghijklmno
 pqrstuvwxyzœæ
 ‘fiflß?!:;çøáàâãäå’
 éèêëñóòôöúùûüÿ
 €¢\$£§¶†®%#@
 1234567890

10/12 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens

12/14 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typogra-

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwer-

8/10

MEDIUM

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
“&ÆÇØ”
([1234567890])
abcdefghijklmnopqr
stuvwxyzœæfiflßçø
áàâãäåéèêëñóòôöúùü
!?.,-€¢\$£§¶†©%#@
1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de

9/12

O Hamburgefonsti

14/18 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de

18/20 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Jans-

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!:;* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜÿ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NE-

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPELSNIJDER UIT DE GOU-

8/10

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER.

12/14

SMALLCAPS MEDIUM

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

‘&ŒÆÇØ’

([{1234567890}])

ABCDEFGHIJKLMNOP

QRSTUVWXYZŒÆ

ÇØÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ

ÓÒÔÖÚÛÜÿ

!?.,-€¢\$£§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE

9/12

OHAMBURGEFON

14/18

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODENLETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING.

18/20

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
abcdefghijklmnop
pqrstuvwxyzææ
'fiflß?!,:çøáàâäãå'
éèêëñóòôöúùûüÿ
€¢\$£§¶†®%#@
1234567890

10/12 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeverij Elzevir in Leiden met suc-

12/14 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeverij Elzevir in Leiden met succes werden

8/10

MEDIUM ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

“&ŒÆÇØ”

([{1234567890}])

abcdefghijklmnopqr

stuvwxyzææfiflßçø

àâãäåêëëñóòôöùüü

!?,.-€¢\$£§¶†©%#@

1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse

9/12

O Hamburgefonstiv

14/18 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het

18/20 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvin-

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!:;* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜÿ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GE- BLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPEL-

12/14 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDER- LANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAU- RENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ON- BEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZE-

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUK- LETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LO- DEN LETTERS WAS EEN NE- DERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405– 1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBE- KEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TY- POGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPEL- SNIJDER UIT DE GOUDEN EEUW IS CHRISTOFFEL VAN

8/10

SMALLCAPS MEDIUM ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
'&ŒÆÇØ'
([1234567890])
ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTUVWXYZŒÆ
ÇØÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÛÜÿ
!?,.-€\$£¢§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GE- SPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LO- DEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVIN- DING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET

9/12

OHAMBURGEFONS

14/18 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKE- LING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND

18/20 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUK- LETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LO- DEN LETTERS WAS EEN NEDER- LANDSE UITVINDING. MIS-

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
abcdefghijklmno
pqrstuvwxyzœæ
'fiß?;!,:çøáàâãäå'
éèêëñóòôöúùûüÿ
€¢\$£§¶†®%#@
1234567890

10/12 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is

12/14 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijk,

8/10

BOLD

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
“&ÆÇØ”
([{1234567890}])
abcdefghijklmnopq
rstuvwxyzœæfiflßç
áàâãäåéèêëóòôöúû
!?.,-€¢\$£§¶†©%#@
1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum

9/12

O Hamburgerfonst

14/18 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, druk-

18/20 Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Jans-

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!;:* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜŸ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN

12/14 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDER-

8/10

SMALLCAPS BOLD

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
'&ŒÆÇØ'
([1234567890])
ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTUVWXYZŒÆ
ÇØÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
óòôöúùûü
!?,-€¢\$£§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN

9/12

OHAMBURGEFO

14/18 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVIN-

18/20 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UIT-

ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 }])
abcdefghijklmnop
pqrstuvwxyzæœ
'fiß? ! ; : ç ø á à â ã ä å'
é è ê ë ñ ó ò ô ö ú û ü ÿ
€ ¢ \$ £ § ¶ † ® % # @
I 2 3 4 5 6 7 8 9 0

10/12 *Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door*

12/14 *Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum*

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste Nederlandse stempelsnijder uit de gouden eeuw is Christoffel van Dijck, wiens ontwerpen door de beroemde uitgeverij

8/10

BOLD ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

“&ŒÆÇØ”

([{1234567890}])

abcdefghijklmnopqr

stuvwxyzææfißçø

áàâãäåéèêëñóòôöúùü

!?,.-€¢\$£§¶†©%#@

1234567890

24/29

Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende eeuw was Nederland het typografisch centrum van de wereld. De bekendste

9/12

O *Hamburgefonti*

14/18 *Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–1468) de uitvinder was ofwel een andere, onbekend gebleven, drukker. In de zeventiende*

18/20 *Nederland heeft in de ontwikkeling van drukletters altijd een grote rol gespeeld. Het zetten en drukken met losse loden letters was een Nederlandse uitvinding. Misschien dat Laurens Janszoon Coster (1405–*

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZ&ŒÆÇØ
([{1234567890}])
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
“?!:;* /ŒÆÇØ”
ÁÀÂÃÄÅÉÈÊËÑ
ÓÒÔÖÚÙÛÜÿ
€¢\$£§¶†®%#@

10/12 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDER-

12/14 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW WAS NEDERLAND HET TYPOGRAFISCH CENTRUM VAN DE WERELD. DE BEKENDSTE NEDERLANDSE STEMPELSNIJDER UIT DE GOU-

8/10

SMALLCAPS BOLD ITALIC

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

‘&ŒÆÇØ’

([{1234567890}])

ABCDEFGHIJKLMNOP

QRSTUVWXYZŒÆ

ÇØÁÀÂÄÃÅÉÈÊËÑ

ÓÒÔÖÚÛÜÿ

!?,.-€¢\$£§¶†©%#@

24/29

NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE, ONBEKEND GEBLEVEN, DRUKKER. IN DE ZEVENTIENDE EEUW

9/12

OHAMBURGEFON

14/18 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING. MISSCHIEEN DAT LAURENS JANSZOOM COSTER (1405–1468) DE UITVINDER WAS OFWEL EEN ANDERE,

18/20 NEDERLAND HEEFT IN DE ONTWIKKELING VAN DRUKLETTERS ALTIJD EEN GROTE ROL GESPEELD. HET ZETTEN EN DRUKKEN MET LOSSE LODEN LETTERS WAS EEN NEDERLANDSE UITVINDING.

